

YMPÄRISTÖVASTUU- SUUNNITELMA 2026-2027

Poikonen, Roswitha ja Rissanen, Tanja
PUNOMO -KÄSITYÖ VERKOSSA RY

Sisälllys

Johdanto	2
1. Termien määrittely	2
1.1 Kestävä kehitys.....	2
1.2 Kestävä kehitys käsityössä	2
1.3 Kestävä kehitys tietoteknisessä ympäristössä	3
2. Periaatteet ja päämäärät	3
2.1 Yleiset periaatteet.....	3
2.2 Toiminnan periaatteet	4
3. Suunnitelman toteutus, valvonta ja seuranta.....	4
3.1 Ympäristövastuusuunnitelman seuranta	4
3.1.1 Vastuuhenkilöiden valinta ja tehtävät	4
3.1.2 Ympäristövastuutilanteen raportointi aikataulu	4
3.1.3 Ympäristövastuusuunnitelman seuranta	5
3.2. Ympäristövastuullisuuden tavoitteet ja seurantamenetelmät	5
3.3 Ympäristövastuullisuuden toteutumisen seuranta	5
4. Punomo – Käsityö verkossa ry:n ympäristövastuusuunnitelman nykytilan kartoitus	5
4.1 Seurantataulukko	6
5. Suunnitelman perustana olevat säädökset ja periaatteet	6

Punomo -Käsityö verkossa ry:n ympäristövastuusuunnitelmassa käsitellään julkaisujen sisältöihin liittyviä kestävän kehityksen periaatteita ja Punomon toiminnan ympäristövastuullisuutta. Punomo pyrkii toiminnassaan aktiiviseen kestävän kehityksen periaatteet ja ympäristöarvot huomioivaan viestintään, kouluttamiseen, tiedottamiseen, yhteistyöhankkeisiin ja ympäristövastuulliseen resurssien käyttämiseen.

Johdanto

Punomo - Käsityö verkossa ry (jatkossa: Punomo) toimii valtakunnallisena voittoa tavoittelemattomana yleishyödyllisenä käsityöalan yhdistyksenä ja verkkoyhteisönä, joka harjoittaa yhteisöllisesti luotettavaa käsityöalan julkaisuutoimintaa, järjestää tapahtumia, koulutuksia, verkkotapaamisia sekä yhteisöllistä toimintaa jäsenilleen. Toimintaan osallistuu eri-ikäisiä, erilaisista taustoista tulevia henkilöitä sekä vapaaehtoisia toimijoita.

Punomon aktiiviset toimet ympäristönäkökulmien esille nostamisessa ovat näkyneet koko toiminnan ajan ympäristöarvoja kunnioittavan käsityökulttuurin edistämisessä ja kehittämisessä. Varsinainen ympäristösuunnitelman kirjaaminen aloitettiin kuitenkin vasta vuonna 2026.

Ympäristövastuusuunnitelmassa on määritelty yhdistyksen ympäristöperiaatteet, keskeiset ympäristötoimien arviointikohteet sekä niiden seuranta. Seurannan avulla kartoitetaan ympäristövastuusuunnitelman toteutumista ja mahdollisia kehittämiskohteita.

Tämä ympäristösuunnitelma on hyväksytty Punomo - Käsityö verkossa ry:n hallituksen kokouksessa 8.10.2026. Koko hallitus on osallistunut suunnitelman valmistelutyöhön. Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain ja vastuuhenkilöt jaetaan hallituksen organisoitumiskokouksessa.

1. Termien määrittely

Ympäristövastuullisuus käsityökontekstissa määritellään usein termillä kestävä kehitys. Tarkastelemme ympäristövastuullisuutta pitkälle kestävän kehityksen ja ympäristöeettisen toiminnan näkökulmasta.

1.1 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys ja ympäristövastuullisuus ovat ymmärrystä ja tietoisuutta eri tekijöiden aiheuttamasta kuormituksesta ympäristölle sekä tietoista pyrkimystä minimoida ympäristölle aiheutuvaa kuormitusta.

1.2 Kestävä kehitys käsityössä

Käsityökontekstissa kestävä kehitys tarkoittaa mm. materiaalihukan vähentämistä, materiaalien kierrätyksen hyödyntämistä, kestävyiden huomioimista menetelmien ja

materiaalien osalta, materiaalijätteen hyötykäyttöä, luonnosta löytyvien materiaalien hyödyntämistä ja käyttöä, pyrkimystä välttää luontoa kuormittavien kemikaalien käyttöä ja toimimista vastuullisesti käytettäessä kemikaaleja.

1.3 Kestävä kehitys tietoteknisessä ympäristössä

Käsityön ympäristönäkökulmat tietoteknisessä ympäristössä pitävät sisällään ympäristöarvojen näkymistä julkaisuissa. Ympäristönäkökulmaa esille tuovat julkaisut lisäävät tietoa ympäristövastuullisista valinnoista käsityön kontekstissa tai tarjoavat erilaisia keinoja kestävien tuotteiden tekemiseen tai niiden korjaamiseen tai tarjoavat keinoja ympäristöeettiseen käsityökasvatukseen koulukontekstissa.

2. Periaatteet ja päämäärät

Ympäristöarvot ovat olleet keskeisiä arvoja Punomon toiminnassa alusta alkaen, sillä ympäristöarvot kuuluvat jo lähtökohtaisesti käsityön luonteeseen ja näkyvät käytännössä muun muassa julkaisujemme sisällöissä sekä niiden esille nostamassa arvomaailmassa. Punomo-nettisivujen julkaisuja tekevien tahojen ympäristöarvot lomittuvat Punomon itselleen asettamien ympäristöarvojen kanssa ja realisoituvat julkaisuiden kautta. Punomon ympäristöarvot toteutuvat myös omassa aktiivisessa toiminnassamme eli tiedottamisessa ja ohjeistamisessa sekä toiminnan pyörittämisessä.

2.1 Yleiset periaatteet

Käsitöitä on vuosisatoja tehty niukoista resursseista ja todelliseen käyttötarpeeseen. Niukat resurssit ovat synnyttäneet kulttuuria ja taitoja käsityöesineiden ja tuotteiden entisöintiin, korjaamiseen ja paikkaamiseen. Nykyisin käsityönopettajilla on edelleen käytössä niukat resurssit, jotka pitkälle ohjaavat säästäväiseen materiaalien hyödyntämiseen kuin myös käsityöhön kuuluvan, ympäristöä huomioivan kulttuurin opettamiseen lapsille ja nuorille. Koulujen käsityön opetuksessa noudatetaan myös koulujen omia ympäristökasvatuksen suunnitelmia. Nykyisin käsityöharrastajilla ja ammattilaisilla on käytettävissä paljon enemmän resursseja kuin vuosikymmeniä sitten. Ympäristöä kunnioittavat arvot ja kulttuuri ovat kuitenkin edelleen kiinteä osa käsityön tekemistä.

Punomon rooli ympäristöeettisessä toiminnassa näkyy muun muassa käsityökulttuurin vaalimisessa sekä sivuston käyttäjien kautta näkyvässä käsityöohjemateriaalin tuotannossa. Yhteistyökumppanien arvot näkyvät Punomon toiminnassa yhteisten projektien kautta. Näitä toimia ovat mm. Taitoliiton vuoden käsityöteema ja korkeakoulujen projektit, joissa hyödynnetään kierrätysmateriaalia tai tuotetaan kestävän kehityksen opetusmateriaalia.

Toimintamme perustuu verkkopohjaisuudelle ja paperittomuudella. Toimintamme konkreettiset ympäristövaikutukset pohjautuvat näin ollen sähkön kulutukselle ja datan

säilyttämiseen ja siirtoon kuluvalle energialle. Hallituksen kokoukset pidetään myös etäyhteydellä verkossa.

Huomioimme tekoälyn käytössä ympäristövaikutukset. Tekoälyn käyttö kuluttaa paljon luonnonvaroja ja energiaa, sen vuoksi käytämme sitä harkiten ja tarkoituksenmukaisissa tilanteissa.

2.2 Toiminnan periaatteet

Ympäristösuunnitelman toteuttamisperiaatteet perustuvat Punomon omaan aktiiviseen rooliin ympäristöeettisyyden ja kestävän kehityksen toiminnassa.

Punomon periaatteina on pitää käsityökulttuuria yllä ja kehittää sitä myös ympäristöeettisestä näkökulmasta huomioiden perinteet, nykypäivä ja tulevaisuus.

Perinteet: Julkaisujen ja webinaarien kautta pidetään yllä perimätietoutta erilaisista tavoista ja taidoista, joiden avulla käsityötuotteiden käyttöikä on pidennetty. Tiedon ja taidon siirtäminen tuleville kädentaitajille on keskeistä.

Nykypäivä ja tulevaisuus: Kestävän kehityksen periaatteiden näkyväksi tekeminen nykyaikana mahdollistuu myös seuraamalla uusia menetelmiä ja trendejä, näistä esimerkkinä vaatteiden tuunaus. Punomo tuo uusia mahdollisuuksia esille julkaisuissa, webinaareissa ja yhteistyöhankeissa.

Ympäristövastuullisuus: Punomo ohjeistaa toimijoitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaiseen materiaalien tuottamiseen ja arvioi sen toteutumista vuositasolla.

3. Suunnitelman toteutus, valvonta ja seuranta

3.1 Ympäristövastuusuunnitelman seuranta

3.1.1 Vastuuhenkilöiden valinta ja tehtävät

Kerran vuodessa hallituksen vuosikokouksen jälkeen organisoitumiskokouksessa valitaan vastuuhenkilöt seuraavalle kaudelle. Kauden 2026 vastuuhenkilöt ovat Tanja Rissanen ja Roswitha Poikonen. Vastuuhenkilöt huolehtivat ympäristövastuusuunnitelman päivittämistarpeista, asetettavista tavoitteista ja niiden mittaamisesta sekä kirjaamisesta.

3.1.2 Ympäristövastuutilanteen raportointi aikataulu

Vastuuhenkilöt raportoivat suunnitelman osa-alueiden toteutumisen hallitukselle vähintään kerran vuodessa.

3.1.3 Ympäristövastuusuunnitelman seuranta

Vastuuhenkilöt suunnittelevat mittaustavat toimenpiteiden mukaisiksi ja seuraavat tavoitteiden toteutumista. Tavoitteiden toteutuminen raportoidaan hallitukselle.

3.2. Ympäristövastuullisuuden tavoitteet ja seurantamenetelmät

Tavoite 1. Ympäristövastuullisuuden näkyväksi tekeminen Punomon sisältöihin ohjeistamalla julkaisijoita tuomaan ympäristöarvoja esille ja lisäämällä avainsanoja, jotka mahdollistavat ympäristöteemaisen haun.

Tavoite 2. Ympäristöaiheiden tiedottaminen viiteryhmillä. Tehdään vuositasolla koontijulkaisu ympäristöteemalla. Koontijulkaisua levitetään niin somekanavilla kuin pääsivujen uutisissa, uutiskirjeessä ja jäsenkirjeessä.

Tavoite 3. Hallituksen kokouksessa käydään läpi 1–2 kertaa vuodessa yhteistyökumppanien ympäristöteemat.

Tavoite 4. Tarkastellaan ympäristövastuullisuuden näkymistä Punomon toiminnassa kokonaisuudessaan (webinaari aiheissa, somessa, uutisikkunassa, uutiskirjeessä).

3.3 Ympäristövastuullisuuden toteutumisen seuranta

Seuranta 1. Seurataan "ympäristö" -avainsanan esiintymistä julkaisuissa. Ohjataan julkaisijoita käyttämään avainsanaa tekemällä julkaisujen koontiohjeet, joissa eettiset valinnat tulevat näkyviin. Tavoitteena saada ohje aikaiseksi vuoden 2027 toimintakauden aikana.

Seuranta 2. Ympäristöteemainen koontijulkaisu vuonna 2027 toteutetaan olemassa olevista materiaaleista. Samalla ohjeistetaan "ympäristö" -avainsanan käyttöön.

Seuranta 3. Hallituksen kokouksen pöytäkirjoihin merkitään käsittelykerrat, joissa olemme käyneet läpi yhteistyökumppanien ympäristöteemat.

Seuranta 4. Toimintakertomukseen sisällytetään ympäristövastuullisuuden näkyminen toiminnassa.

4. Punomo – Käsityö verkossa ry:n ympäristövastuusuunnitelman nykytilan kartoitus

Ympäristövastuusuunnitelma ja sen tavoitteet asetettiin virallisen seurannan alle vasta vuonna 2026, joten aikaisempaa tilastoa ei toimenpiteiden toteutumiselle ole. Punomon verkkosivuilla ympäristöteemat näkyvät tällä hetkellä monipuolisina julkaisuina. Julkaisuissa on ohjeita kierrätysmateriaalien käyttöön sekä tuotteiden korjaamiseen ja paikkaamiseen.

Julkaisuissa on myös ympäristötietoutta lisäävää materiaalia. Aiheesta on pidetty erilaisia webinaareja, muun muassa luonnonvärien tarjoamasta eettisemmästä vaihtoehdosta värjätä tekstiilejä ja lankoja. Taitoliiton vuoden 2025 käsityötekniikkaa "korjaaminen ja kunnostus" nostettiin esille myös Punomon julkaisuissa ja tiedottamisessa.

Vuonna 2026 syksystä alkaen ympäristövastuullisuuden toteutumista seurataan kohdissa 3.2 ja 3.3 määritellyillä tavoilla, jotka on koottu alla olevaan taulukkoon.

4.1 Seurantataulukko

2026 - 2027			
Tavoite	Seuranta-menetelmä	Tarkasteluajankohta	Toteuma ja vastuuhenkilöt
Ohjeistuksen tekeminen Punomon julkaisuihin liittyen "ympä-ristö" avainsanan käyttöön	Ympäristö-sanana käyttö. Kts. Suunnitelman kohta 3.3, seuranta 1	Vuoden 2027 aikana	Tanja Rissanen ja Roswitha Poikonen
Ympäristöaiheiden tiedottaminen viiteryhmillä	Koontijulkaisu. Kts. suunnitelman kohta 3.3, seuranta 2	1-2 kertaa/ vuosi	Tanja Rissanen ja Roswitha Poikonen
Yhteistyökumppaneiden ympäristöteemojen läpikäynti	Kentän tarkastelu. Kts. suunnitelman kohta 3.3, seuranta 3	Vähintään kerran vuodessa	Tanja Rissanen ja Roswitha Poikonen
Ympäristöarvojen näkyminen muussa Punomon toiminnassa (webinaarit, ym.)	Oman toiminnan tarkastelu. Toimintakertomus	Alkuvuodesta	Tanja Rissanen ja Roswitha Poikonen

5. Suunnitelman perustana olevat säädökset ja periaatteet

Ympäristönsuojelulaki (527/2014)

Luonnonsuojelulaki (9/2023)

ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä.

<https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/ymparistojarjestelman-kayttoonotto/>